

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI ZARZĄDU GŁÓWNEGO
POLSKIEGO TOWARZYSTWA FILOLOGICZNEGO
W OKRESIE 17 WRZEŚNIA 2007 – 19 WRZEŚNIA 2009*

W okresie sprawozdawczym Zarząd Główny PTF pracował w następującym składzie:

Prezes Honorowy: prof. dr hab. Maria Cytowska (zmarła 14 XI 2007);

Prezes Zarządu Głównego: prof. dr hab. Kazimierz Korus;

Wiceprezesa Zarządu Głównego: prof. dr hab. Krystyna Bartol, prof. dr hab. Jerzy Styka, prof. dr hab. Alicja Szastyńska-Siemion;

Członkowie Prezydium Zarządu Głównego: prof. dr hab. Jerzy Axer, dr hab. Tadeusz Aleksandrowicz;

Członkowie Zarządu Głównego: dr Grażyna Czetwertyńska, prof. dr hab. Sylwester Dworacki, ks. prof. dr hab. Augustyn Eckmann, prof. dr hab. Krzysztof Głombiowski, prof. dr hab. Krzysztof Narecki, prof. dr hab. Henryk Podbielski, dr hab. Krzysztof T. Witzczak;

Kancelarz: dr Joanna Janik;

Skarbnik: dr Aleksandra Klęczar;

Przewodniczący KG Olimpiady Języka Łacińskiego, Przewodniczący Komisji Nagród: prof. dr hab. Marian Szarmach;

Redaktor „Eos”: prof. dr hab. Jakub Pigoń;

Prezesa Kół Terenowych PTF: dr Tomasz Mojsik (Białystok), dr Zbigniew Brzostowski (Gdańsk), dr Tomasz Sapota (Katowice), dr Antoni Bobrowski (Kraków), dr hab. Agnieszka Dziuba (Lublin), dr Joanna Rybowska (Łódź), prof. dr hab. Joanna Rostropowicz (Opole), dr Teodozja Wikarjak (Poznań), dr Małgorzata Cieśluk (Szczecin), dr hab. Przemysław Nehring (Toruń), prof. dr hab. Adam Łukaszewicz (Warszawa), dr Małgorzata Wróbel (Wrocław);

Sekretarz Zarządu Głównego: dr hab. Hubert Wolanin;

Komisja Rewizyjna: prof. dr hab. Ireneusz Mikołajczyk (przewodniczący), prof. dr hab. Robert Chodkowski, mgr Hubert Kaczmarek, prof. dr hab. Janina Ławińska-Tyszkowska, dr Agnieszka Heszen (członkowie);

* Sprawozdanie Zarządu Głównego za okres 16 września 2005–16 września 2007 przedstawione zostało na Walnym Zgromadzeniu Sprawozdawczym PTF 16 IX 2007 w Łodzi i opublikowane w „Eos” XCIV 2007, s. 331–336.

Sąd Koleżeński: prof. dr hab. Jerzy Danielewicz (przewodniczący), prof. dr hab. Ludwika Rychlewska (wiceprzewodnicząca), prof. dr hab. Juliusz Domański, prof. dr hab. Andrzej Wójcik (członkowie).

W okresie sprawozdawczym Zarząd Główny Towarzystwa zebrał się na trzech posiedzeniach w Warszawie (w dniach 10 V 2008, 27 IX 2008 i 23 III 2009) oraz na jednym w Poznaniu (18 IX 2009). Na wszystkich posiedzeniach liczba obecnych członków Zarządu stanowiła wymagane *quorum* niezbędne dla podejmowania przez Zarząd prawomocnych uchwał. W posiedzeniach brali także udział członkowie Komisji Rewizyjnej, a w niektórych również inni zaproszeni goście.

Wśród kwestii będących przedmiotem troski Zarządu Głównego, jedną z najważniejszych stanowiło nauczanie języka łacińskiego i kultury antycznej w polskich szkołach oraz status egzaminu maturalnego z języka łacińskiego i kultury antycznej. W latach 2007–2008 egzamin maturalny z tego przedmiotu, podobnie jak w latach poprzednich, miał charakter egzaminu dodatkowego, zdawanego wyłącznie na poziomie rozszerzonym. W roku 2007 przystąpiło do niego 121 zdających, w 2008 roku 118. W porównaniu z rokiem 2005 i 2006, kiedy to przystąpiło do egzaminu odpowiednio 180 i 166 osób, nastąpił więc pewien spadek zainteresowania absolwentów liceów zdawaniem egzaminu z tego przedmiotu. W roku bieżącym (maj 2009) egzamin po raz pierwszy miał status jednego z egzaminów do wyboru i mógł być zdawany na poziomie podstawowym lub rozszerzonym. Egzamin na poziomie podstawowym zdawało 46 osób, na poziomie rozszerzonym 136 osób; łącznie więc do egzaminu przystąpiło 182 abiturientów, czyli mniej więcej tyle, ile w roku 2005 (180). Średni wynik egzaminu z języka łacińskiego i kultury antycznej w roku ubiegłym (2008) wyniósł 69% maksymalnej liczby punktów i był to wynik stosunkowo wysoki; dla porównania średni wynik egzaminu pisemnego na poziomie rozszerzonym z języka polskiego wyniósł wtedy 59%, z historii 48%, z matematyki 54%, z biologii 51%; na zbliżonym poziomie ukształtowały się natomiast wyniki analogicznych egzaminów z języków obcych nowożytnych (język angielski 70%, niemiecki 72%, francuski 69%, włoski 64% maksymalnej liczby punktów). W roku bieżącym średni wynik egzaminu maturalnego z języka łacińskiego i kultury antycznej na poziomie podstawowym wyniósł 74,76% maksymalnej liczby punktów i był to wynik najwyższy w grupie egzaminów zdawanych na tym poziomie (dla porównania: język polski 52%, historia 53%, matematyka 49%, biologia 44%, język angielski 59%, niemiecki 56%, francuski 61%, włoski 69%). Średni wynik egzaminu z języka łacińskiego i kultury antycznej na poziomie rozszerzonym wyniósł natomiast 66,45% maksymalnej liczby punktów i był to wynik wyższy niż wyniki analogicznych egzaminów z języka polskiego (65%), historii (47%), matematyki (58%) i biologii (58%), ale nieco niższy niż języków obcych nowożytnych (np. angielski 74%, niemiecki 74%, francuski 73%, włoski 70%). Minimalna liczba punktów uzyskana w roku bieżącym na egzaminie z języka łacińskiego i kultury antycznej na poziomie podstawowym wyniosła 36, maksymalna 91 (na

100), na poziomie rozszerzonym odpowiednio 10 i 100. Egzamin na poziomie podstawowym zdali wszyscy, którzy do niego przystąpili, egzamin na poziomie rozszerzonym zdało 96% zdających. Przedstawione dane prowadzą do wniosku, że maturzyści lepiej poradzi sobie z egzaminem na poziomie podstawowym, natomiast egzamin na poziomie rozszerzonym, który wybrany został przez większą grupę zdających niż poprzedni, przyniósł wyniki nieco słabsze.

Należy przy tym zaznaczyć, że generalnie liczba osób zdających egzamin maturalny z języka łacińskiego i kultury antycznej nie jest wysoka, zwłaszcza jeśli uwzględnimy fakt, iż dane dotyczące liczby osób zdających maturę z tego przedmiotu obejmują również finalistów i laureatów Olimpiady Języka Łacińskiego (uzyskanie tytułu laureata lub finalisty Olimpiady jest równoznaczne z uzyskaniem najwyższej oceny z egzaminu maturalnego). Wobec ciągle niestabilnej sytuacji w polskim systemie oświatowym mała liczebność abiturientów wybierających ten przedmiot do zdawania na maturze stwarza realną groźbę usunięcia go z katalogu egzaminów maturalnych. Nakłada to na całe nasze środowisko obowiązek podejmowania wszelkich starań, mających na celu zachęcanie i motywowanie uczniów do wybierania języka łacińskiego i kultury antycznej jako przedmiotu maturalnego. Mając to na uwadze Prezes Zarządu Głównego PTF, prof. Kazimierz Korus, w lutym 2008 roku przesłał do Rektorów 24 polskich szkół wyższych pismo, w którym zwrócił się z apelem o uwzględnienie wyniku egzaminu maturalnego z języka łacińskiego i kultury antycznej w postępowaniu rekrutacyjnym na poszczególne kierunki studiów, w szczególności humanistyczne, w kierowanych przez nich uczelniach. W liście tym Prezes wyraził przekonanie, iż w ten sposób polska społeczność akademicka, niewątpliwie dostrzegająca wartość elementów wykształcenia klasycznego dla formowania przyszłych elit kulturalnych naszego kraju, nie tylko spełni elementarny obowiązek docenienia wysiłku włożonego przez kandydatów w opanowanie arkanów łaciny i poznanie cywilizacyjnego dziedzictwa antyku, ale także wypełni ciężący na nas wszystkich nakaz dbania o jakość i intelektualny format naszych studentów i absolwentów. Równocześnie do dziesięciu Dyrektorów Instytutów i Kierowników innych jednostek związanych z kształceniem wyższym Prezes skierował pismo z prośbą o wsparcie tej inicjatywy w swych środowiskach. Wreszcie do kilkudziesięciu dyrektorów liceów ogólnokształcących Małopolski, a na prośbę Koła Katowickiego również Górnego Śląska, Prezes wystosował list, w którym zaapelował o to, by zapewnili uczniom ich szkół możliwość uczestniczenia w lekcjach języka łacińskiego i kultury antycznej, a także przygotowania się do egzaminu maturalnego z tego przedmiotu.

Na swych posiedzeniach Zarząd wielokrotnie zajmował się różnymi kwestiami związanymi z nauczaniem języka łacińskiego i kultury antycznej w ramach ciągle zmieniającego się systemu polskiej oświaty. Wobec konieczności dostosowywania programów nauczania i podręczników szkolnych do wprowadzanych i projektowanych przez resort edukacji reform dyskutowano nad celowością powołania przy Towarzystwie specjalnej rady programowej złożonej

z doświadczonych nauczycieli, której celem byłoby zadbanie o właściwe instrumentarium dydaktyczne, odpowiadające różnym formułom nauczania i różnym ścieżkom edukacyjnym, w ramach których możliwe jest lub będzie przekazywanie treści dotyczących języka łacińskiego i kultury antycznej w polskich szkołach. Wstępnie zgłoszono kandydatury kilku osób deklarujących chęć udziału w pracach tego rodzaju rady, ale formalnie rada nie została jeszcze powołana. Zarząd Główny udzielił natomiast wsparcia dwóm inicjatywom mającym związek z dydaktyką i popularyzacją wiedzy o antyku.

Na posiedzeniu w maju 2008, na wniosek dr Barbary Bibik, Zarząd podjął uchwałę o objęciu przez Towarzystwo patronatem działalności Fundacji na Rzecz Badań i Promocji Kultury Klasycznej „Traditio Europae”. Fundacja powstała w październiku 2007 z inicjatywy prof. Mariana Szarmacha oraz Jego uczniów. Podstawowym celem Fundacji jest działalność naukowa, edukacyjna, oświatowa i kulturalna mająca na celu badanie oraz popularyzację kultury i tradycji europejskich, zwłaszcza dziedzictwa grecko-rzymskiego antyku, oraz działalność na rzecz ochrony dóbr kultury i tradycji europejskich. Z kolei na posiedzeniu we wrześniu 2008 r. Wiceprezes Zarządu Głównego PTF, prof. Krystyna Bartol, poinformowała Zarząd o inicjatywie, z którą wystąpiło Europejskie Centrum Kulturalne w Delfach (European Cultural Centre of Delphi). Instytucja ta, wśród wielu różnych form aktywności, od roku 1995 organizuje coroczne seminaria na temat języka i cywilizacji starożytnej Grecji, przeznaczone dla nauczycieli języka i kultury greckiej szkół średnich całej Europy. Do udziału w seminarium w roku 2009 Centrum zaprosiło nauczycieli polskich. Zarząd Główny PTF zdecydował o udzieleniu wsparcia tej inicjatywie poprzez zaangażowanie się w poszukiwanie kandydatów mogących wziąć udział w seminarium oraz pomoc przy zorganizowaniu wizyty delegatów Centrum w Polsce. W listopadzie 2008 czworo delegatów Centrum złożyło krótką wizytę w Warszawie i Krakowie, m.in. hospitując zajęcia z języka greckiego w tamtejszych szkołach, a w dniach 7–18 sierpnia 2009 w delfickiej siedzibie ośrodka odbyło się seminarium dla polskich nauczycieli. Koszty uczestnictwa w seminarium, z wyjątkiem kosztów podróży, pokryła strona zapraszająca. W poświęconym greckiej literaturze i kulturze spotkaniu udział wzięło blisko 40 nauczycieli szkół średnich, lektorów, wykładowców i uczących greki doktorantów, w większości członków terenowych kół PTF. Polskimi koordynatorami organizującymi seminarium byli prof. Jerzy Danielewicz i prof. Krystyna Bartol.

Przedmiotem starań Zarządu było również realizowanie statutowego obowiązku wspierania i rozwijania prac badawczych nad kulturą antyczną. Podstawowym narzędziem służącym Towarzystwu do realizacji tego celu jest wydawanie czasopisma naukowego „Eos”, publikującego wyniki badań prowadzonych przez uczonych w tej dziedzinie. Na wszystkich posiedzeniach Zarządu Głównego Redaktor „Eos”, prof. Jakub Pigoń, przedstawiał aktualne sprawozdania z działalności Redakcji nad wydawaniem kolejnych tomów periodyku. Należy stwierdzić,

iz z Redakcją „Eos” współpracują – w charakterze autorów artykułów i recenzji – wybitni uczeni z kraju i zagranicy, w związku z czym publikowane na łamach czasopisma artykuły, obecnie już wyłącznie w językach kongresowych, prezentują bardzo wysoki poziom naukowy, a samo pismo znane jest w wielu ośrodkach naukowych w Europie i na świecie. Mimo wszelkich trudności Redakcji udało się również utrzymać rytmiczność publikacji czasopisma, a nawet w znacznej mierze nadrobić narosłe w poprzednich latach opóźnienia w wydawaniu kolejnych zeszytów. Na posiedzeniu w maju br. Zarząd poinformowany został o wydaniu obu zeszytów rocznika 2007 oraz zapoznał się ze szczegółowym spisem zawartości obu zeszytów rocznika 2008. Dodajmy, że w zeszycie drugim rocznika 2007 opublikowane zostało sprawozdanie ze CII Walnego Zgromadzenia PTF w Łodzi i towarzyszącej mu sesji naukowej pt. „Kategorie i funkcje czasu w ujęciu starożytnych”, oraz sprawozdania Zarządu Głównego i Kół Terenowych z działalności w okresie wrzesień 2005 – wrzesień 2007. Redaktorowi „Eos” regularnie udawało się pozyskiwać dofinansowanie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na publikację periodyku z puli środków Ministerstwa przeznaczonych na działalność wspomagającą badania. W roku 2007 i 2008 była to kwota w wysokości 19 200 zł, w roku 2009 kwota 25 600 zł.

W okresie sprawozdawczym Polskie Towarzystwo Filologiczne realizowało także własne projekty badawcze, które sfinansowane zostały przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego z puli środków uzyskiwanych w drodze konkursowej (granty). W roku 2007 kontynuowane były lub dobiegły końca prace nad projektami rozpoczętymi w latach poprzednich, tj. „Ostatnie dwie stylistyki greckie”, pod kierunkiem prof. Henryka Podbielskiego oraz „Pseudo-Kallistenesa *Romans Aleksandra*” pod kierunkiem prof. Krzysztofa Nawotki. W roku 2008 udało się Towarzystwu uzyskać finansowanie dla dwu nowych projektów badawczych: „*Praefectus praetorio*. Dowódca – sędzia – administrator we wczesnym Cesarstwie Rzymskim” (kierownik: dr Sebastian Ruciński), oraz „Gramatyka opisowa klasycznej łaciny w ujęciu strukturalnym” (kierownik: dr hab. Hubert Wolanin). W roku bieżącym (2009) przyznane zostały środki na sfinansowanie projektu promotorskiego pt. „Obraz Hiszpanii w *Naturalis Historia* Pliniusza Starszego” (kierownik: prof. Leszek Mrozewicz) oraz zgłoszony został do konkursu kolejny projekt: „*Studia nad Adversus Nationes Arnobiusza*” (kierownik: dr Anna Kucz). Jako jednostka realizująca wymienione projekty badawcze Polskie Towarzystwo Filologiczne uzyskało z tego tytułu przychody, które w roku 2007 wyniosły 4 233 zł, w roku 2008 – 6 050 zł, w roku bieżącym – 9 550 zł; w roku 2010 z tytułu kontynuacji rozpoczętych projektów przychody te wyniosą 6 400 zł.

Nie udało się niestety Zarządowi Głównemu PTF osiągnąć w pełni satysfakcjonujących wyników w dziedzinie współpracy międzynarodowej. Decyzją Prezesa współpraca ta ograniczała się w zasadzie do kontaktów czysto formalnych z FIEC (Fédération Internationale d'Études Classiques) i Euroclassica, polegających na wnoszeniu wymaganych opłat członkowskich oraz prowadzeniu

korespondencji. Kontakty bezpośrednie, udział w spotkaniach i konferencjach, czy wreszcie aktywne zaangażowanie się Towarzystwa w projekty realizowane przez ww. organizacje międzynarodowe, okazał się bardzo utrudniony ze względu na ograniczenia finansowe Towarzystwa.

Sprawą wymagającą uwagi ze strony Zarządu Głównego okazały się również kwestie wewnętrzne Towarzystwa, związane ze sposobem jego funkcjonowania. W tej materii udało się doprowadzić do pełnego uaktualnienia zapisów dotyczących Towarzystwa w Krajowym Rejestrze Sądowym. Od 19 czerwca 2008 wszystkie dane dotyczące Towarzystwa, wymagane przez przepisy prawne, są w pełni aktualne i mogą być udostępniane w formie odpisów we wszystkich Oddziałach Centralnej Informacji Krajowego Rejestru Sądowego, działających przy sądach rejonowych na terenie całego kraju. Informacje na temat Towarzystwa są również dostępne w internecie. Dzięki uprzejmości Redakcji „Eos” na stronie www.eos.wroclaw.pl umieszczony został link „PTF”, pod którym znaleźć można podstawowe dane kontaktowe Towarzystwa oraz inne, takie jak numer NIP, REGON, KRS, konta bankowego, a także Statut Towarzystwa, sprawozdania Zarządu oraz informacje na temat składu osobowego władz PTF i organu nadzoru. Mimo trudności udało się Zarządowi zachować względną stabilizację finansową Towarzystwa. Główna Komisja Rewizyjna, działająca pod kierunkiem prof. Ireneusza Mikołajczyka, zatwierdziła sprawozdanie finansowe Zarządu za rok 2007, zamykające się kwotą bilansową 51 040 zł i niedoborami w kwocie 20 095 zł, oraz sprawozdanie za rok 2008, zamykające się kwotą bilansową 78 280 zł i niedoborami w kwocie 2 688 zł, postulując pokrycie niedoborów z wpływów w latach następnych. Na swych posiedzeniach Zarząd podejmował także kwestię zmian w Statucie Towarzystwa, dostosowujących go do wymogów obowiązujących obecnie przepisów i procedur prawnych. Razem z tymi kwestiami dyskutowany był również problem ewentualnego wystąpienia z wnioskiem o wpisanie Towarzystwa do rejestru Organizacji Pożytku Publicznego. W trakcie dyskusji nad tymi zagadnieniami większość członków Zarządu podkreślała niepewność co do wysokości środków, jakie Towarzystwo mogłoby pozyskać na drodze przekazywania mu przez członków i sympatyków 1% podatku dochodowego. Zwrócono również uwagę na niecelowość dokonywania pojedynczych zmian w statucie, które byłyby niezbędne w procesie ubiegania się o status Organizacji Pożytku Publicznego. Wskazano natomiast, iż korzystna byłaby głęboka nowelizacja Statutu PTF, dostosowująca go zarówno do wymogów narzucanych przez ustawę Prawo o Stowarzyszeniach, jak i do wymogów związanych z ewentualnym uzyskaniem statusu OPP. Nowelizacja taka wymagałaby jednak współpracy i konsultacji wykwalifikowanego prawnika. Wobec zbliżającego się końca kadencji Zarząd zdecydował o pozostawieniu decyzji w tych kwestiach nowym Władzom Towarzystwa.

*Prezes Zarządu Głównego PTF prof. dr hab. Kazimierz Korus
Sekretarz Zarządu Głównego PTF dr hab. Hubert Wolanin*